

Her taraf

EDİTÖR: MARKAR ESAYAN
taraf@hertaraf.org

Yayımlanmasını istediğiniz yazılarınızı 750 sözcükten fazla olmamak kaydıyla, word dosyasına kayıtlı ve unvan, mesleki bilgileriniz eklenmiş halde "taraf@hertaraf.org adresine gönderebilirsiniz.

1982 darbe anayasasının en kritik 26 maddesini yeniden düzenleyen paketin oylanacağı referandumda dokuz gün kaldı. Maddelerin her biri Türkiye'nin çok önemli meseleleriyle doğrudan ilgili olmasına rağmen, miting meydanlarında ve medya organlarında süreç daha çok AKP ve diğer partilerin kavgası şeklinde

tezahür ediyor. Muhalefet, maddelerin detayına girmeden bunun bir AKP anayasası olduğu gibi bir popülizme saparken, hükümet ise kendi partisi üzerinde odaklanan iddiaları yanıtlamakla meşgul. İşte bu eksiği gidermek adına Anayasa paketindeki maddeleri uzmanların görüşüyle derleyen bir yazı dizisini ilginize sunuyoruz.

Neye 'Evet' diyeceksiniz

Pakette yer alan 23. madde yıllardır yasakçı, darbeci zihniyetin gaspettiği en temel haklardan olan seyahat etme özgürlüğünü, 41. madde ise çocukların korunmasını anayasal güvence altına almakta

MADDE 23: YERLEŞME VE SEYAHAT ETME HÜRRİYETİ

Eski hâli:
Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Vatandaşın yurtdışına çıkma hürriyeti, vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlanabilir. Vatandaş sınırdışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Yeni hâli:
Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç

işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Vatandaşın yurtdışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir. Vatandaş sınırdışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Yurtdışına çıkış özgürlüğü genişliyor

Av. Ergin Cimen

Referandumda sunulacak Anayasa değişikliklerinden biri de Anayasa'nın 23/4. maddesinde yazılı olan seyahat özgürlüğünü sınırladuran durumlardır. Yürürlükte olan maddede şöyle denmektedir: "Vatandaşın yurtdışına çıkma hürriyeti 'vatandaşlık ödevi' ya da 'ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle' sınırlanabilir." Görüleceği üzere bugünkü düzenlemeye göre, herhangi bir idarî makam, göreceği lüzum üzerine vatandaşın yurtdışına çıkma hakkını engelleyebilir. Bu hâl, pasaport vermemek veya var olan pasaporta rağmen çıkış kapısına tahdit koymak suretiyle olabilir.

Sınırlama nedenlerinden biri olan "vatandaşlık ödevi" kavramı yürürlükte bulunan hiçbir yasal düzenlemeyle tanımlanmamıştır. Hâl böyle olduğunda, askerlik yükümlülüğü veya vergi borcu ve diğer nedenlerle yurtdışına çıkış yasağı konduğunda bu karar; ilgili vatandaşın ancak idarî yargıya başvurusu suretiyle kaldırılabilir.

Verilecek kararın da yıllara sarı olacağı bellidir.

Yine yürürlükteki düzenlemeye göre, bir suç soruşturması nedeniyle emniyet birimleri, İçişleri Bakanlığı kanalıyla pasaport temin etmeyi engelleyebilir veya varolan pasaporta rağmen tahdit koyabilir.

İşte referandumda sunulan değişiklik maddesinde sınırlama hâli de değiştiriliyor. "Vatandaşlık görevi" kavramı kaldırılıyor. Artık hâkim kararıyla dahi olsa bu nedenle yurtdışına çıkış yasağı konamıyor.

Ayrıca, bir suç soruşturması varsa, çıkış tahdidi emniyet birimleri aracılığı ile değil, ancak hâkim karar ile olabilir. Yeni düzenleme ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine (AİHS) ek olarak kabul edilen 4 nolu protokolün "serbest dolaşım özgürlüğünü düzenleyen" 2/2. maddesiyle getirilen "herkes, herhangi bir ülkeyi, kendisinin de dahil olmak üzere terk etmekte serbesttir." Kuralının gerekleri de yerine getirilmiş oluyor.

Bu anlamda Anayasa'nın 23/4. maddesindeki değişikliğin önemli olduğu kanısını taşıyorum.

MADDE 41: ÇOCUKLARA ANAYASAL KORUMA

Eski hâli:
Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Yeni hâli:
Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır,

teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

Çocuklar artık Anayasa'da

Av. Yıldırım Sayta

Çocuk hakları Anayasa'da ilk defa yer alıyor. Çocukların hem korunmasıyla ilgili hem de yargılanmasıyla ilgili kanunlar var. Fakat Anayasa'da daha önce hiç çocuklarla ilgili güvence oluşturacak bir düzenleme yoktu. Bu değişiklikte çocuğun "yüksek yararı" çıkarının, özel olarak pozitif ayrımcılık uygulanarak korunacak kesimler arasına alınmış olması, çocuğun 18 yaşına kadar korunması açısından, gerek medeni hukuk gerek ceza hukuku bakımından bir güvence getirmiş oldu.

"Çocukların korunması hakkındaki kanun", "çocuk yargılanması usulüyle ilgili, çocuk mahkemelerinin kuruluşuyla ilgili kanun", "Anayasa'nın 90. maddesi bağlamında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin varlığı"; bütün bunlar şimdi öncelikle Anayasa'da bir karşılık ve güvence bulmuş oldu. Daha önce hiçbir anayasada pozitif ayrımcılık

gerektiren bir güvence yoktu.

Devletin bunu nasıl gerçekleştireceği elbette diğer yasalarla, diğer mevzuatla, uygulamayla olacak iş. Fakat yasa değişikliği yapılmadan önce CMK'ya eklenen bir maddeyle, BM çocuk hakları sözleşmesinin varlığına rağmen, 18 yaşından küçük olan çocuklar oradaki suçu işledikleri sebebiyle çocuk mahkemesinde değil, yetişkinlerle birlikte, örneğin ağır ceza mahkemelerinde yargılandılar. Şimdi Anayasa'ya bu hüküm girdikten sonra, hem ulusal hem uluslararası çocukla ilgili mevzuata aykırı düzenlemeler yapılması daha zor olacak. Çünkü böyle bir düzenleme yapıldığında onun Anayasa'ya aykırılığı görülecek. Bugün böyle bir imkân yoktu. Üstelik de bireysel başvuru hakkını da tanımlayan bu pakette, pozitif ayrımcılıkla ilgili olarak haklarının çiğnenmediğini düşünen kişi kendisiyle ilişkili olduğu oranda Anayasa Mahkemesi'ne rahatlıkla başvurabilecekti.

Geleceğimiz korunuyor

Demokrat Hukukçular Derneği Başkanı Av. Halil Doğan:

Madde, çocuğu ayrı bir birey olarak kabul edip, koruması gerektiği kanaatini beyan etmektedir. Çocuk, anne-babasına karşı, anne-babası dışındakilere karşı ve hatta kendisine karşı da korunmalıdır. Diğer insanlara koruma gerekliliği barizdir. Anne-babaya karşı koruma nasıl ve ne zaman olmalıdır? Esas olan çocuğun anne-babasıyla birlikte bir hayat sürmesidir. Ancak devlet gerektiğinde ayrı bir fert olan çocuğu anne-babadan dahi korumalıdır. Burada kriter çocuğun "yüksek yararı"dır. Çocuğunu dışı karşı koruyamayan, hatta kendisi şiddete maruz bırakan, istismar eden anne babalara karşı da korumalıdır. Bu bakımdan oldukça yararlı bir madde. Çocuğunu dilendiren, okutmayıp, işte çalıştıran, fuhuşa alıştıran üzerinden menfaat

edinen, çocuğunu erken yaşta evlendirmek gibi ahlaka, dine ve yasalara aykırı işler yapan kişilere karşı çocuğu korumak gerekmektedir.

Bu madde, "olur böyle vakalar, Türk polisi yakalar" tarzında değil, devletin istismar ve şiddet olmadan koruyucu tedbir almasını gerektiren bir hüküm ihtiva etmektedir.

Çocuk, madde bağımlılığı gibi dışarıdan gelen bir şiddet ve istismara maruz değilse ve kendi kendine zarar veriyorsa, devlet burada da devreye girmeli ve çocuğu koruma altına almalıdır.

Çocuk koruma müessesesi kanunlarla düzenlenmiş olsa da Anayasa'da teminat altına alınmış olması iyi bir gelişmedir.

Dilerim kanunlar da bu maddelere göre yeniden düzenlenir. Geleceğimizin teminatı olan çocuklar hakkında ne kadar düzenleme yapılsa yeridir.

YARIN: İŞ YAŞAMINA DAİR 51, 53, 54 VE 128'İNCİ MADDELER

Güneydoğu'da referandum heyecanı

Av. HASAN ÇAKMAK

Şanlıurfa Barosu

av.hasançakmak@hotmail.com

Bugünlerde Güneydoğuda hangi şehire gitseniz 12 Eylül'de yapılacak Anayasa'da değişiklik oylaması dışında bir şey konuşulmuyor. Ramazan ayı ile kısmen durgunlaşan insanlar evet-hayır tartışması ile iftari beklüyorlar. Hangi eli sıkarsanız, hangi dükkâna girseniz, hangi sofraya otursanız insanlar 12 Eylül'de oyunuzun rengini merak ediyor. Parti liderlerinin güneydoğu mitingleri, Güneydoğuyu plato haline getiren televizyon kanallarının canlı yayın araçları bu heyecanı daha da artırıyor.

İnsanların sandık heyecanlarının altında çok çeşitli nedenler olabilir, ancak toplumsal heyecanın altındaki en önemli neden Güneydoğu'nun 30 yıldır içinde bulunduğu anormal şartların son

yıllarda normale dönmeye başlamasıdır. Zira artık hangi parti gelirse gelsin Güneydoğu için değişmeyen olağanüstü yönetim anlayışı önemli ölçüde değişmiş ve değişmektedir.

Şanlıurfa'nın Suruç'unda, Mardin'in Midyat'ında, Diyarbakır'ın Licesi'nde, Hakkâri'nin Çukurcası'ndaki vatandaş hükümet konağında oturan kaymakamın kendisine zulüm için değil hizmet için gönderildiğini, devletin kendisine potansiyel suçlu gözü ile bakmadığını, en azından bakanların merkezi hükümetçe tasvip edilmediğini artık çok iyi bilmektedir.

Belki uzun bir aradan sonra ilk defa verilen oyların ihanetine uğramayan Güneydoğu halkı Anayasa'da yer alan vatandaş ifadesinin kendisini de kapsadığını, sadece Anayasal ödevlerin değil hakların da kendisi için geçerli olduğunu düşünmekte ve bu nedenle Anayasa'da yapılacak olan yeni değişikliklerin ne olduğunu anlamaya çalışmakla birlikte bunun kendisi için

öneminin de farkındadır.

CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun son Van gezisinden bir gün önce CHP kurmaylarının şehrin sokaklarında gezerken kahvehanedeki bir vatandaşın Gürsel Tekin'e CHP ile ilgili mantıklı, seviyeli ve gerçekçi yaklaşması esasında bölge halkının çok güzel bir fotoğrafıdır. Zira halkın artık söylecek sözleri var. Muhalefete var, iktidara var, yargıya var, orduya var. Bu yakınmada şiddet yoktur, bu fevveranda ırkçılık yoktur, bu haykırışta ayrışma, bölünme yoktur.

Tam da halk anlaşılmaya başladığını düşünmektedir. Tabiri yerinde ise demokrasinin halkın kendi kendini idare etme rejimi olduğu yeni yeni anlaşılmaya başlanmıştır. Sandık bu nedenle Kürtler için çok önemlidir. Zira sandık dışında başka bir çözüm yolu olmadığı yöre halkı için şüphe götürmez bir gerçektir. Ancak bunu da bölge halkı için çok görenler var. Boykot susmak demektir. Fakat Güneydoğu artık susmak değil konuşmak istiyor.

İş insanları vergi borcundan mağdur edilmeyecek

Demokrat Hukukçular Derneği Başkanı Av. Halil Doğan:

Yurtdışı yasağı en çok vergi borcu sebebiyle iş insanlarının mağdur olduğu bir hükümdü. Eskiden vergi dairesinde bir memur, yan masadaki arkadaşına bir evrak uzatmasıyla yurtdışı yasağı konabiliyordu. Sizin savunmanız alınmadan, haberiniz bile olmadan yasak konabiliyordu. Süresi olan pasaportunuz varsa yurtdışına çıkarken, yeni pasaport alıyorsanız emniyette haberiniz oluyordu. Hasta olduğu için çalışamayacak durumda olan ve tedavisi için yurtdışına gitmesi gerekenler bu yasaklar sebebiyle tedavi olamamaktaydılar. Gerçekte bir vergi borcunuz bile olmasa memurun var zannetmesi bile yetiyordu. İsim benzerliğinden tutun, ödenmediği halde işlenmiş vergiden dolayı yasak konabiliyordu. Pirincin taşını ayıklamak size düşüyordu. Siz bu işlemi iptal etmek için yargıya gitmek zorunda kalyordunuz.

Artık yargıda düzeltmek için aylar, yıllar süren bir davaya uğraşmanız gerekmeyecek. Yurtdışı karar idari değil yargı karar olacak.

Eski hâli "vatandaşlık ödevi" tabiri olduğu için çıkış yasağı vergi borcu yanında askerlik yapmamışlar için de uygulanan bir hükümdü. Askerlik şubesinin bir yazısıyla hemen yasak konuyor ve o an için şartları elverişli olmayan çokça insan bu yüzden yurtdışına çıkamadığı için mağdur oluyordu. Tarkan gibi bir sanatçı da askerlik problemiyle ilgili olarak yurtdışı yasağıyla başı derde girmişti. Bazı medya organları vatan haini bile ilan etmişti. Hâlbuki bu insanların ülkeye faydası var, askerliğe biraz sonra gitse ne olur ki? Bu madde yasalarsa kişiye haber verilerek, savunması alınarak ona göre karar verilecek. Dolayısıyla mağduriyetler önlenecektir diye düşünüyorum.

HAZIRLAYANLAR: Sadık GÜLEÇ/Canan YURTSEVER/Gökhan ERKUŞ

FORUM:

YETMEZ!

ama EVET!

Katılımcılar: Osman Can, Yücel Sayman, Adalet Ağaoglu, Yıldız Ramazanoğlu, Bejan Matur, Markar Esayan, Ferda Keskin, Doğan Tarkan, Tuğbay Öz, Eren Keskin, Ahmet Tezcan, Mehmet Altan, Ömer Laçiner, Ahmet Kekeç, Alev Erkiyet, Yıldız Önen, Dilek Kurban, Garo Paylan, Cafer Solgun, Zeynep Tanbay, Hayko Bağdat, Gülçin Afşar, Mustafa Akyol, Fadime Özkan, Mehmet Uçum, Mustafa Paçal, Mustafa Şentop, Salih Tuna, Senol Karakas, Turgay Ögür

Taksim Square Oteli
4 Eylül 2010
Cumartesi, 16.00

İletişim: www.yetmezamaevet.com, yetmezamaevet@gmail.com

Taraf Okurları Derneği'nin katkılarıyla yayımlanmıştır.